

JORDI PLAY

“PxC condiciona sobre manera la resta de formacions polítiques”

Jordi Sànchez (Barcelona, 1964) ha estat director de la Fundació Jaume Bofill, càrrec que va deixar fa uns quants dies. En aquesta entrevista reflexiona sobre el fenomen migratori, la xenofòbia i l'estratègia de Plataforma per Catalunya.

Hi ha xenofòbia, a Catalunya?

—Si per xenofòbia entenem una actitud sistemàtica de rebuig a races o cultures diferents, jo crec que no hi ha xenofòbia. Sí que hi ha persones, que no tenen encara la categoria de moviment, amb una actitud xenòfoba o racista. Entre aquests,

alguns ho accepten i ho reconeixen i alguns altres, amb més dificultat. Però des d'una perspectiva sociològica no té un pes rellevant ni en clau social ni en clau política.

—**En comparació amb els altres territoris de l'estat espanyol, a Catalunya hi ha un rebuig més gran?**

—Sí que és veritat que en relació amb uns altres territoris, a Catalunya hi ha elements, com ara les enquestes i petits conflictes, que ens indiquen més preocupació de la ciutadania respecte a qüestions relacionades amb la immigració.

—**A què l'atribuïu, aquesta preocupació més gran per la immigració?**

—A Catalunya tenim una realitat migratòria significativament superior a la d'unes altres zones de l'estat, tot i que evidentment no hi ha un percentatge a partir del qual el temor de la població es desperti. Però hi ha un segon aspecte més important. La construcció de la xenofòbia resta molt condicionada per estereotips que hi ha a les poblacions.

A la cultura catalana i a l'espanyola hi ha una construcció d'un estereotip molt crític cap a alguns col·lectius específics. El col·lectiu marroquí es percebent de manera diferent, perquè hi ha un pòsit de la història que hem après: que vam ser envaïts i que hi va haver una reconquesta. En aquesta construcció, allò que popularment s'identifica com a *moro* és mal valorat. En canvi, a casa nostra, ser d'una raça diferent i tenir un color de pell diferent no és necessàriament un element d'estigmatització, com pot passar en alguns altres països. La presència de subsaharians no implica cap problema col·lectiu, la gent l'accepta d'una manera natural.

—**La xenofòbia té un substrat històric, doncs?**

—Sempre té substrats apriorístics que tenen a veure amb l'imaginari col·lectiu i la socialització que s'ha fet al país amb referència als nous veïns. Aquí, una part de la historiografia oficial i de l'imaginari col·lectiu han consolidat una imatge negativa dels marroquins, que ha anat acompanyada d'un discurs nacional espanyol molt potent. A Catalunya, la població provinent del Magrib té un pes molt més gran que en unes altres comunitats. Aquesta podria ser l'explicació de per què a Catalunya hi ha un sentiment més accentuat que en uns altres territoris de por, de crítica i fins i tot d'una certa conflictivitat? Doncs és probable, és una pista interessant a seguir.

—**Sovint hem sentit dir que una crisi econòmica pot ser motiu de creixement de la por al col·lectiu immigrant, com a competidor per a accedir a recursos i a llocs de feina. Hi esteu d'acord?**

—Mesurar la xenofòbia és molt difícil. Tenim eines, com ara les enquestes, les eleccions en què es presentin forces xenòfobes o la conflictivitat social —manifestacions i protestes— que tinguin la immigració en el punt de mira.

—**I què diuen les enquestes?**

—Veiem que, els darrers deu anys, els moments culminants de por o de preocupació de la ciutadania envers la immigració són moments en què la immigració ha tingut un fort impacte mediàtic. Hi ha una relació molt més intensa entre la gestió mediàtica del fet migratori i el rebuig d'aquesta realitat,

que no entre crisi econòmica i rebuig. Dit d'una altra manera: probablement, després del dia en què Salt va ser notícia important a molts mitjans, el fenomen migratori es viu amb més preocupació que no pas el dia abans, malgrat que els factors objectius de crisi econòmica eren exactament els mateixos. És un fenomen de mimetisme social, i els mitjans de comunicació tenen una gran responsabilitat en la manera de gestionar-ho. La crisi econòmica suscita neguit en la població, perquè fa néixer una competència per recursos escassos, però no acaba tenint una transcendència socialment rellevant.

—**La proposta de l'Ajuntament de Vic de negar els drets de sanitat i educació als immigrants sense papers també ha aixecat un gran rebombori. Penseu que fou electoralisme, arran del creixement de Plataforma per Catalunya segons les enquestes, o voluntat de respondre a una suposada demanda dels vigatans?**

—Vic continua essent un exemple de polítiques d'acollida d'immigració, però és veritat que l'existència de PxC condiona —i condiona, en la meua opinió, sobre manera— la resta de formacions polítiques. Quan, arran de les darreres eleccions municipals, en vista dels resultats de PxC a Vic, es decideix de fer una mena de govern de salvació en què tots els partits s'agrupen per fer una espècie de cordó sanitari, ja es posa de manifest una por, que puc comprendre des d'una perspectiva d'anàlisi política, per l'increment de PxC, i tenen una reacció natural de fer pinya i deixar-la fora. Això implica el risc que des de fora PxC sigui l'única veu que alci de forma crítica el descontentament de la ciutadania.

—**Aquest pacte entre forces democràtiques acaba amb la proposta de l'alcalde, d'Unió Democràtica, de limitar els drets bàsics del col·lectiu d'immigrants. Tanta influència té el partit de Josep Anglada?**

—Passat un temps prudencial, l'equip de govern de Vic veu que PxC continua campant, tot i que a Vic s'han retallat molts espais perquè Anglada tingui recorregut. Aquest campar lliurement crea neguit, i explica una part de la intervenció de l'alcalde de Vic per retallar. En segon lloc, crec que Vic ex-

plicita la impotència dels ajuntaments a l'hora de gestionar unes decisions que es prenen des de Madrid, amb pocs recursos per a executar aquesta gestió. Hi ha malestar als ajuntaments perquè han de gestionar la conflictivitat social sense els instruments adequats. I finalment, essent certes les dues causes primeres, tinc la impressió que la reacció de l'Ajuntament de Vic no aconsegueix plenament els objectius que podia buscar. Penseu que ha servit per a donar oxigen al discurs de PxC molt més que no podia preveure.

—**Han fet més gran un partit pràcticament basat en una sola persona.**

—Exacte. Probablement avui, PxC, no únicament a Vic sinó a escala nacional, té més presència per la polèmica generada a Vic que no hauria tingut. Per tant, els efectes d'aquella iniciativa no han estat els que buscaven. I la paradoxa podria ser que a Vic, PxC fos més forta que abans de l'anunci de l'ajuntament.

—**Suara heu remarcat que la xenofòbia no té presència social i política organitzada a Catalunya. Josep Anglada ha passat de militar a l'extrema dreta espanyolista a presentar un discurs que pretén fins i tot donar un toc catalanista, que podria atreure un cert perfil de votant. Quin mercat es podria menjar?**

—El mercat de PxC és tant la dreta com l'esquerra catalana, perquè va a cercar la por del votant. PxC no és un partit exclusivament xenòfob, és un partit neopopulista que recull, entre més coses, discursos propis dels partits xenòfobs. Però el discurs de PxC és més, és el discurs de crítica oberta a les institucions i als partits democràtics, i als polítics en tant que culpables de tots els mals. És la demagògia contra el valor dels polítics professionals, una expressió d'una de les maneres de ser anti-sistema que erosiona molt clarament els fonaments del sistema democràtic. Per tant, PxC és molt més que un discurs xenòfob.

—**A quin perfil de ciutadà s'adreça Anglada, doncs?**

—Seria un error de catalogar-los de votants de dreta. Ni tan sols crec que el votant de PxC es pugui definir com un votant racista. De segur que tots els xenòfobs voten PxC, però no tots els

qui el voten ho són. Recull el vot de la por i de la ignorància de la complexitat de les coses. És el vot d'algú que està empenyat i no vol votar cap altre partit i vota el partit que fa més mal.

—D'emprenyats amb els polítics catalans n'hi ha uns quants, a Catalunya. Això vol dir que pot tenir èxit electoral?

—Anglada té una gran intuïció política i un gran olfacte social, ho ha demostrat a Vic. I ha sabut connectar amb un malestar que ha situat la immigració com un dels seus fonaments, però va molt més enllà, discursivament. És el prototip de neopopulisme que a Europa ha pogut funcionar en major o menor mesura. Però a Catalunya, no veig ni que Anglada tingui capacitat per fer-ho ni que la societat catalana tingui aquest recorregut, perquè PxC tingui una traducció al Parlament de Catalunya. Ara no, d'aquí a deu anys no ho sé. Sociològicament, seria una gran sorpresa que PxC tingués representació; no hi ha condicions socials perquè aquest partit tingui un gran recorregut.

—A la resta de l'estat espanyol hi ha partits que tenen un discurs xenòfob i nacionalista espanyol radical, però que no tenen una clara vocació d'incorporar-se a la vida parlamentària. Per què a Catalunya sí? Pot tenir-hi a veure l'actitud del PP a Catalunya, un xic més moderada amb el discurs sobre la immigració que en uns altres punts de l'estat?

—Valoro positivament que fa el PP des d'una perspectiva democràtica de ser el gran paraigua des del centre-dreta fins a l'extrema dreta al Parlament. Des d'una perspectiva de ciutadà, el PP ha evitat que a Espanya tinguem un partit equivalent al Front Nacional de Le Pen o el Partit Republicà Alemany. El PP té una responsabilitat institucional que difícilment el portarà a fer amb la qüestió de la immigració el discurs que han fet els partits més extrems europeus. A Catalunya, el PP té el mateix discurs que a Espanya. Recordem el cas de Badalona, on la darrera campanya municipal el candidat va fer una campanya molt centrada en la immigració. Per tant, PxC no ve tant pel forat que li deixa el PP a Catalunya, sinó per una cosa tan simple com que hi ha un senyor que es diu Josep Anglada

JORDI PLAY

“Sociològicament, seria una gran sorpresa que PxC tingués representació [al Parlament]; no hi ha condicions socials perquè aquest partit tingui un gran recorregut”

que va néixer a Vic. Si hagués nascut a Guadalajara, avui PxC existiria a Guadalajara. És un partit absolutament personalista, i la prova que no hi ha espai sociològic és que, més enllà de les seves xarxes personals d'influència, no ha trobat arrelament, fora de Vic i algun altre petit municipi del país.

—El partit d'Anglada ja fa campanya a més municipis, especialment al Baix Llobregat.

—PxC aprofita les esquerdes democràtiques del sistema de participació política per construir el seu espai. Un personatge clarament identificat amb l'extrema dreta durant molts anys, que milita a Fuerza Nueva fins que en un moment determinat vol crear-se un

perfil propi, i és prou intel·ligent per a saber que el discurs neoespanyolista radical d'extrema dreta franquista a Catalunya no té predicament, i per tant es desvesteix de la seva identitat primària política per confeccionar un nou vestit.

—Com és aquest nou vestit?

—No pot ser cap dels que ja existeixen al mercat electoral, i el filó és la immigració. A partir d'aquí construeix el nou discurs, fins i tot dient coses que probablement ni pensa. I coses que pensa no les diu, perquè sap que si fes el discurs de Fuerza Nueva, no tindria ni de lluny quatre regidors a Vic.

Gemma Aguilera